Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Лиш той вартує слави
і свободи, хто кожний
день іде за них у бій.
Йоганн Вольфґанґ ҐЕТЕ

№ 49 (360)
8 грудня 2011 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ВШАНУВАННЯ

ГОРІВ ВОГНЕМ ПРОМЕТЕЯ

З особливим щемом у серці, мов до рідної хати, через роки і відстані сходились у неділю на подвір'я Витвицької школи посріблені сивиною люди. За радістю розмови повертались у незабутнє дитинство, до далеких тутешніх шкільних років, першого фундаменту мудрості, дружби, товариського плеча, несміливих спалахів кохання.

Витвиця збирала гостей, учнів усіх часів на урочисте відзначення 60-річчя першого випуску школи, яка додала слави Долинщині відомими іменами українських патріотів, діячів суспільно-політичного життя, культури, мистецтва, багатьох галузей науки і народного господарства. І ця зустріч задумалась оргкомітетом святкування як зустріч поколінь, для яких незабутня місцева школа стала стартовим майданчиком на довгій життєвій стежині.

Урочистості розпочалися з Божественної Літургії у сільській церкві Трьох святих. Святкування ж розпочалось із відкриття пам'ятної меморіальної дошки знаному сільському народному вчителеві, першому директорові Витвицької школи Михайлу Волковецькому на фасаді новозбудованого приміщення. Скульптурний барельєф Михайлові Степановичу освятили радник єпископа, парох церкви Серця Ісуса і Серця Марії отець Вітольд Левицький та парох церкви Трьох святих Витвиці отець Петро Євчук.

Племінник, учень, голова обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, депутат обласної ради, знаний громадсько-політичний діяч, з ініціативи якого була виготовлена ця пам'ятка, Степан Волковецький та дочка Михайла Степановича Віра Витвицька розповіли про талановитого наставника і патріота.

Михайло Волковецький народився 1900 року у Витвиці в селянській родині, закінчив Долинську гімназію. В 1914–1918 роках перебував на фронтах у Західній Європі, найдовше – в Італії. Повернувшись з війни, взявся за піднесення національної свідомості селян за прикладом свого вчителя Євгена Ковалика. Навчав дітей. А в 1917-му його мобілізували на Італійський фронт. Коли Австрія впала, дістався додому. В рідному селі одразу долучився до активної громадської діяльності, став завідувати «касою взаємодопомоги» для витвичан, яка діяла при «Просвіті», брав активну участь у роботі читальні. У 1938 році за просвітницьку діяльність був заарештований.

Михайло Волковецький був директором, заступником і вчителем у школі, а також – головою сільської ради. Він патріотично виховав, підготував до вступу для подальшої науки багато молоді, яка згодом додала честі своєму учителеві, краю і Україні. Зараз односельці називають його Учителем учителів.

Помер народний учитель в 1982 році.

(Чит. 2 стор.)

ДІЯ: ТЛУМАЧЧИНА

«ПРОСВІТА» Й ДУХОВЕНСТВО: ПОВЕРНЕННЯ ТРАДИЦІЇ

В актовій залі адмінбудинку міста Тлумача відбулась неординарна, але актуальна, як на нинішні соціальні й політичні реалії, подія: підписання Меморандуму про співпрацю між Тлумацьким районним об'єднанням ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка й деканатами традиційних українських християнських Церков. Задля цієї урочистої події до райцентру з'їхалось духовенство району і голови місцевих осередків «Просвіти».

Відкриваючи поважне зібрання, голова Тлумацького районного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Галина Дзьоба, яка стояла біля витоків відродження просвітянського руху на Тлумаччині і вже два десятиліття очолює цю громадську організацію, здійснила своєрідний історичний екскурс у славне минуле «Просвіти», нагадавши, що українська Церква відігравала виняткову роль у становленні й розвої просвітництва, а духовенство було надійними і чесними провідниками цього руху. Недаремно радянська каральна система однаково жорстко розправилась як з українськими церквами (УГКЦ та УАПЦ), так і з «Просвітою». Попри численні політичні партії і громадські організації, направду лише «Просвіта» сьогодні зостається об'єднуючою і консолідуючою силою, що не втомлюється нести в суспільство моральні й патріотичні ідеї. Нині ми бачимо, зізналась пані Галина, як на українську мову, культуру, давні цінності, насувається так званий «русскій мір». А, щоб встояти перед цією навалою, – потрібне єднання усього патріотичного, духовно-просвітницького, яке ще зосталося в Україні. Сьогодні на Тлумаччині, зауважила Галина Василівна, плідно діє близько сорока первинних осередків «Просвіти», створених на базі шкіл. У них беруть активну участь не лише педагоги, а й люди різних професій, віддаючи душу і серце просвітянському рухові.

(Чит. 3 стор.)

ШАНОВНІ КРАЯНИ! ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!

Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Передплатний індекс – 91083.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):

на місяць – 4,28 грн., на три місяці – 12,24 грн.,
на півроку – 22,83 грн., на рік – 44,46 грн.

ПРЯМА МОВА

ЗНУЩАННЯ З ЛЮДЕЙ ДО ДОБРА НЕ ПРИВЕДЕ

Роман БЕЗСМЕРТНИЙ, колишній посол України в Білорусі

Я працював у Білорусі послом і побачив, чим завершуються ігри з Москвою. Вони закінчуються катастрофою.

Трагедія української влади – незабаром. І дай Боже, щоб їхня трагедія відносин із Москвою не призвела до трагедії нашого 46-мільйонного народу. Януковичі, азарови, клюєви, колесникови приходять та відходять. Погляньте на сьогоднішніх владних мужів – вони сидять, як Зевс на хмарині, та насолоджуються… Вони не розуміють, що влада – це праця, а не блага, які падають з небес. Не розуміють, що, захопивши пенсійний фонду Донецьку, Харкові, Львові, люди можуть дійти до четвертого поверху на Банковій і попросити звідти господарів… Не можна знущатися з людей до тієї межі, коли їм стає все одно – жити чи вмерти.

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Нам загрожує кір

Кір блукає Прикарпаттям. В обласному МНС кажуть – на Івано-Франківщині зареєстровано 48 випадків захворювання. Водночас головне управління охорони здоров'я Івано-Франківської ОДА повідомляє про 71 хворого.

Випадки захворювання були зафіксовані в Рожнятівському, Долинському і Рогатинському районах. В управлінні припускають, що кір в область завезли два студенти, які навчаються в Стрию.

Нагадаємо, начальник епідемвідділу обласної СЕС Наталія Джус раніше повідомляла, що на Прикарпатті шпиталізовно 14 школярів.

Смертний гріх

Прокуратурою Галицького району встановлено, що директор КП «Житловик», за наявності на розрахунковому рахунку та в касі підприємства коштів на загальну суму близько 2,5 млн. грн., безпідставно, протягом вересня-жовтня не виплачував заробітну плату працівникам.

Унаслідок цього виникла заборгованість понад 700 тисяч гривень.

Проте, у відділ статистики Галицької райдержадміністрації, директор вніс неправдиві відомості до звітів.

Проти керівника підприємства прокуратура району порушила кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених ч. 1 ст. 175, ч. 1 ст. 366 Кримінального кодексу України.

За добре серце

Президент підписав указ «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Міжнародного дня інвалідів».

Серед нагороджених – медсестра з Івано-Франківської області. В указі йдеться: «За вагомий особистий внесок у реалізацію державної політики у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів, багаторічну сумлінну працю і високий професіоналізм постановляю нагородити орденом «За заслуги» III ступеня Марію Красняк – патронажну медичну сестру Тлумацької районної організації Товариства Червоного Хреста України».

Привласнила чуже

Працівники управління Державної служби боротьби з економічною злочинністю викрили директора Івано-Франківського представництва тренінгової компанії.

Встановлено, що вона в 2008 році шляхом шахрайства (під виглядом оплати за навчання), привласнила кошти двадцяти громадян на загальну суму 1,7 млн. грн., які надалі леґалізувала на придбання автотранспорту та витрати на ремонт офісного приміщення.

Слідчим управлінням УМВС в області порушена кримінальна справа.

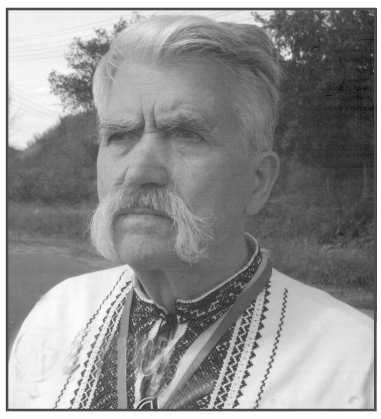

Міністерство культури України
Національний заповідник «Давній Галич»
Івано-Франківське ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ГАЛИЧ НА ЗЛАМІ ТИСЯЧОЛІТЬ
фотовиставка Володимира ДІДУХА
Відкриття виставки відбудеться
11 грудня 2011 року о 13.00 за адресою:
м. Івано-Франківськ, вул. Грушевського, 18,
обласне об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ДЕ ТИ, ДОЛЕ УКРАЇНИ?

У Народному домі «Просвіта» відбулася презентація книги Левка Лек'яненка «Де ти, доле України?».

Представляючи автора, голова ОО ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка Степан Волковецький назвав його насамперед видатним політиком, однією з найяскравіших особистостей сучасності, з яким довелось працювати в українському парламенті, проголошувати і відстоювати незалежність України, утверджувати демократичні й національні цінності.

– Ми з того першого депутатського скликання Верховної Ради з опозиційної Народної ради, що мужньо і безкомпромісно протистояла тій комуністичній більшості «239 плюс Коцюба», – нагадав Степан Васильович. – Ми таки змусили їх проголосувати і за Декларацію про державний суверенітет, і за Акт незалежності, і за Конституцію України. І не було тоді серед нас ані перекинчиків, ані тушок. Та з часом у владу прийшли інші люди – без національного самоусвідомлення, без України в серці. Але ми і далі боремося. І підтвердженням цього є й нова праця мого політичного побратима Левка Лук'яненка, яку він сьогодні презентує…

Сам же автор, насамперед, подякував прикарпатцям за розуміння і повсякчасну підтримку. «Присвячується іванофранківцям, які дали мені можливість стати державним діячем і долучитися до проголошення незалежності України», – зачитав він посвяту, яка вміщена на титульній сторінці книги. А потім розповів учасникам зустрічі про свою політичну боротьбу, творення Української гельсинкської групи і УГС, тюрми і заслання у часи СРСР, депутатську державну діяльність і проголошення незалежності, про працю над книгою «Де ти, доле України?» Автор відповідав на запитання, ділився спогадами про зустрічі з нашими краянами у засланнях і у вільній Україні.

Ми ж зацитуємо лише коротку оцінку праці й самого автора магістром філософії Ігорем Кравчуком:

«Я не впевнений, що колись буде написана праця, яка може зрівнятися з цією за масштабністю піднятих тем, глибиною психологічного аналізу людини та націй, потужною позитивною енерґетикою і колосальною інтуїцією, що дозволяє авторові проникати у безодню історичних процесів, глобальних катаклізмів як сивої давнини, так і сучасних політичних метаморфоз, а також віднаходити закономірності – волю Всесвітнього розуму…

Читати її легко, попри те, що автор на підтвердження власних тез робить глибокі й цікаві екскурси в археологію, історію, етнографію, соціологію та філософію. Легкість прочитання зумовлена ще й тим, що праця «Де ти, доле України?» написана в традиційному напрямі української філософії – «філософії серця», яка відображає специфіку ментальної свідомості, що проявляється в яскравих емоційних формах «кордоцентризму» як методологічного принципу цілісного розуміння людини, та розкриває місце особистості в суспільстві.

(Чит. 2 стор.)

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ДЕ ТИ, ДОЛЕ УКРАЇНИ?

(Поч. на 1 стор.)

«Мене в житті провадила не тільки голова, а ще оте «щось», – зазначає автор, – що спрямовувало мої думки в незвичному для мого молодого оточення напрямку, давало розуміти совітську дійсність з огляду на добро чи зло Україні та гартувало волю діяти задля її добра. Часом я до краю напружував волю, але переважно опинявся в обставинах, в яких вибір подальшого шляху не становив жодних труднощів. І мені було само собою зрозуміло, що маю побити саме не, а не щось інше.

…А тепер підійдімо до найголовнішого: ведучи небайдужого читача як Учитель Змієвими і Трояновими валами, битим шляхом історії України, Левко Григорович Лук'яненко намагається допомогти нам не лише зрозуміти розумом, а й відчути серцем долю України – так глибоко, як відчуває її він, злитися з тим містичним і водночас реальним торсіонним полем, де верховодить воля Святослава, Хмельницького, Шевченка…»

Отож цю книгу варто прочитати, аби почерпнути з неї звитяжний дух нашої давнини для творення сучасних перемог.

Богдан ВІВЧАР

ВШАНУВАННЯ

ГОРІВ ВОГНЕМ ПРОМЕТЕЯ

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

У стінах школи продовжилось святкування 60-ої річниці першого випуску.

Присутні – випускники різних років ділилися своїми спогадами і життєвими та творчими успіхами, згадували незабутнє шкільне товариство та своїх учителів. Було що сказати в привітному колі випускників колишньому голові Івано-Франківської обласної державної адміністрації та Івано-Франківської обласної ради, депутатові двох скликань до Верховної Ради України, колишньому Надзвичайному і Повноважному Послові України в Грузії і Республіці Азербайджан, професорові, кандидатові технічних наук Степану Волковецькому, колишньому заступникові голови Івано-Франківської обласної державної адміністрації та заступникові голови Долинської районної державної адміністрації Степану Гошовському, письменникові, літературознавцеві, критикові, лауреатові премій Дмитру Юсипу, першому випускникові середньої школи, почесному голові райорганізації товариства «Просвіта» Степану Янковському, керівникові апарату райдержадміністрації Катерині Олійник, директорові Івано-Франківського фізико-технічного ліцею при Івано-Франківському університеті нафти і газу, лауреатові обласної педагогічної премії імені академіка Стельмаховича Мирославу Янишівському, знаному на Долинщині лікареві-хірургу Мар'яну Сабану, лікареві-терапевту Болехівської міської лікарні Леонорі Шиян, колишньому директорові Одеського заводу шампанських вин Ганні Михайленко та багатьом іншим.

Згадували й про тих випускників, які успішно закінчили Витвицьку школу, але не змогли прибути на цю зустріч, зокрема, про колишнього начальника обласного управління капітального будівництва при Івано-Франківський обласній державній адміністрації Степана Тишківського, колишнього голову райдержадміністрації, народного депутата України, Василя Кощинця…

З вітальним словом до присутніх також звернулися нинішній директор Витвицької школи Ігор Сайко, начальник відділу освіти райдержадміністрації Володимир Сподар та інші.

Спогадами про роботу в школі, про успіхи своїх вихованців поділились ветеран учительської праці Людмила Янишівська та колишній директор навчального закладу Ярослав Кіцул.

А педагоги та учні школи підготували для святочного зібрання концерт. Подарував гостям духовні пісні отець Вітольд Левицький.

Надворі звечоріло, та покидати цю теплу товариську атмосферу нікому не хотілося. Спогади, розмови про минуле, сучасне і майбутнє зацікавлено розмотувались, як із безконечного клубка.

Було чим похвалитись про теперішнє життя рідного всім освітнього закладу і його керівникові Ігорю Сайку. Адже сьогодні в школі працюють 32 захоплених своєю справою вчителів, з яких чимало з вищою категорією, зі званням старшого вчителя, вчителів першої категорії.

Навесні у Витвицькій школі планують відкрити розсадник декоративних рослин, для чого вже проведені серйозні підготовчі роботи. На базі закладу працюють гуртки інформатики та ковальства (від Станції юних техніків), греко-римської боротьби та футбольний (від дитячо-юнацької спортивної школи), секція боксу (від товариства «Колос»). Працюють численні шкільні гуртки й факультативи. І маючи брати з кого приклад, теперішні школярі-витвичани готуються стати гідною зміною своїх попередників. І хай щастить усім…

Ярослав САВЧИН,
редактор Долинської райгазети «Свіча»

ПРИЧАСТИСЬ

ІКОНА

БОГОРОДИЦЯ-ОДИГІТРІЯ

В Івано-Франківському художньому музеї (майдан Шептицького, 8) відбулася презентація реставрованої ікони «Богородиця-Одигітрія» (XVIII ст.). Ця неординарна знахідка поповнить збірку ікон художнього музею.

Згідно з планом оновлення експозиції музею 5 травня 2008 р. ця ікона невідомого автора, датована XVIII століттям, була передана із фондів на реставрацію Зиновію Кроку. Згідно з документацією, святиня надійшла в музейні фонди з села Залуква біля Галича – тутешня церква була місцем збереження культових предметів з усього району, отож ікону можна вважати означеною територіально.

Твір вимагав неабиякої уваги. Після візуальних спостережень, а також ряду ретельних хімічних досліджень вирішили розкрити ікону, тобто пошарово зняти пізніші записи та доробки. В процесі роботи перед реставраторами постав чудовий образ. Якщо проаналізувати технологію, стилістику і взяти до уваги аналоги, близькі територіально й часово, то можна ідентифікувати її як образ галицької школи періоду українського Відродження. Тут виступає кількісний акцент цього питання – саме наявність певної кількості таких ікон, окреслених у часі й територіально, може підтвердити ідею про існування галицького осередку іконопису у XVIII ст.

А. Ч.

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

НЕ ХОЧУ «НА РОДІНУ»

ЧОМУ ІВАН БАГРЯНИЙ НЕ ХОТІВ ПОВЕРТАТИСЯ ДО СРСР

Іван Багряний, відомий український письменник, що жив після Другої світової війни в діяспорі, усі свої значні прозові твори, за винятком «Тигроловів», написав за межами України, на еміґрації, у Німеччині. Одна з його праць – брошура «Чому я не хочу вертатись до СССР?» (в обороні політичних еміґрантів – українців із Великої України, яким загрожувала примусова депортація на «родіну»). Написав він цю брошуру в 1945 році в Авґзбурзі, у Німеччині, у їдальні табору Ді-Пі (табір переміщених осіб) за 24 години…

Причиною написання тієї брошури було те, що перед закінченням війни з Німеччиною, у лютому 1945 року, з'їхалися до Ялти керівники США, Англії та СРСР, щоб обговорити поділ Німеччини на зони, зміни кордонів держав Східньої Европи та дальшу долю мільйонів людей, що під час війни опинилися в Німеччині як остарбайтери. Сталін домагався від керівників Англії та США, Черчіля і Рузвельта, щоб в угоді, підписаній 11 лютого 1945 року, було зазначено, що всі громадяни СРСР мають бути депортовані на «родіну» (на батьківщину). Аліянти, щоб задовольнити домагання Сталіна, лише зробили уточнення, що особи, які до 1939 року, тобто до початку Другої світової війни, не були громадянами СРСР, не підлягали примусовій репатріяції. Як відомо, Гітлер і Сталін спільно напали 1939 року на Польщу й розчленували її, започаткувавши Другу світову війну.

Після війни понад два мільйони українців з усіх частин України опинилися в Західній Европі. Більшість – це була молодь, силоміць вивезена на працю до Німеччини. Хоча життя в Німеччині було тяжке, багато з них, знаючи голод, розкуркулення, тюрми й заслання, не збиралися повертатися в «комуністичний рай». На Заході було багато й тих українців з Великої України, які були стріляні й недостріляні, голодували 1933 року, були в тюрмах, були на Колимі та в Сибіру. Це їх більшовики називали «коляборантами» та «буржуазними націоналістами».

Були на Заході й тисячі патріотів із Галичини та Волині, що також не збиралися вертатися в СРСР. Багато української молоді, щоб не накликати біди собі та своїм рідним в Україні, відразу добровільно рушили до репатріяційних таборів, щоби повернутися в Україну.

У Німеччині заходами Москви постворювали різні репатріяційні комісії, які силували всіх українців якнайскоріше повертатися до СРСР. Українці з Галичини та Волині, як польські громадяни, примусовій репатріяції не підлягали. Москва намагалася силою забрати вояків Дивізії «Галичина», яка на той час перебувала за дротами в Італії, але вони здебільшого були з Галичини. Українців зі східніх і центральних земель України переконували повертатися додому, бо, мовляв, ми мусимо, згідно з договором, віддати вас Сталінові. Англійські, американські та французькі війська ловили українців, силою саджали на вантажні авта й відвозили до репатріяційних таборів. Так звані «східняки» не мали іншого вибору як казати, що їхні документи десь загубилися чи лишилися там, де вони працювали, а вони є старі еміґранти, що покинули Україну з військами Симона Петлюри або що вони з Галичини чи Волині. У новостворених таборах Ді-Пі, щоб не бути репатрійованими, вони записувалися, ніби походять з міст та сіл Галичини чи Волині.

В обороні людей з Великої України відважно виступив брошурою «Чому я не хочу вертатись до СССР?» Іван Багряний, який став речником українців – колишніх громадян Радянської України. Переклад його брошури англійською мовою зробили українці – вояки американської армії й передали цей текст у головну квартиру генерала Айзенгавера, переслали цей текст дружині покійного президента Рузвельта Еланорі, яка опікувалася переміщеними особами, членам Сенату й Палати репрезентантів США, урядам Англії та Канади. Та брошура мала кілька видань українською мовою, у журналі Українського Конґресового Комітету Америки вийшла англійською, була видана іспанською та італійською.

Уперте небажання їхати «додому», вискакування з військових авт, що везли до репатріяційних таборів, голодівки, вивішування чорних прапорів по українських таборах, протести, перерізування жил та апеляції до аліянтів, висилання їм брошури Івана Багряного – усе це припинило примусову репатріяцію.

У брошурі Іван Багряний не боявся сказати правду, що він – з Великої України, є особою, що підлягає репатріяції, але не хоче повертатися на «родіну», описує початки окупації України більшовиками, пише про вбивство росіянами на пасіці дідуся і його сина у його присутності та інших онуків, про голод 1933 року, розкуркулення, арешти, заслання, русифікацію та арешти й знищення тисяч репрезентантів української інтеліґенції (письменників, науковців), українського духовенства та багатьох інших свідомих українців.

Брошура починається так:

«Я один із тих сотень тисяч людей-українців, що не хочуть вертатися додому, під більшовизм, дивуючи тим цілий світ.

Я є українець, робітник з походження, маю 35 років, уроджений на Полтавщині, зараз живу без сталого житла, в вічній нужді, никаючи, як бездомний пес, по Європі, утікаючи перед репатріаційними комісіями з СССР, що хочуть повернути мене на «родіну».

Я не хочу вертатись на ту «родіну». Нас тут сотні тисяч тих, що не хочуть вертатись. Нас беруть з застосуванням зброї, але ми чинимо скажений опір, ми воліємо вмерти тут, на чужині, але не вертатись на ту «родіну». Я беру це слово в лапки як слово, наповнене для нас страшним змістом, як слово чуже, з таким незрівнянним цинізмом нав'язуване нам радянською пропаґандою. Більшовики зробили для 100 національностей єдину «совітську родіну» і нав'язують її силою, цю страшну тюрму народів, звану СССР.

Вони її величають «родіна» і ганяються за нами по цілому світу, щоб на аркані потягти нас назад на ту «родіну». При одній думці, що вони таки спіймають і повернуть, в мене сивіє волосся, і вожу з собою дозу ціанистого калію як останній засіб самозахисту перед сталінським соціалізмом, перед тою «родіною».

Для європейців і для громадян усіх частин світу (крім СССР) дивно й незрозуміло, як-то може людина утікати від своєї Вітчизни і не хотіти вертатись до неї. То, мабуть, великі злочинці, що бояться кари за великі гріхи перед своєю Вітчизною?

Мабуть, тому до нас ставляться з такою ворожістю.

Дійсно, тут є чому дивуватися для тих, для кого слово «Вітчизна» наповнене святим змістом. Що може бути милішого за Вітчизну, за ту землю, де народився і ходив по ній дитячими ногами, де лежать кості предків, де могила матері.

Для нас слово «Вітчизна» також наповнене святим змістом і, може, більшим, як для будь-кого іншого. Але не сталінська «родіна». Мені моя Вітчизна сниться щоночі. Вітчизна моя, Україна, одна з «рівноправних» республік в федерації, званій СССР

Я не тільки не є злочинцем супроти своєї Вітчизни, а, навпаки, я витерпів за неї третину свого життя по радянських тюрмах і концтаборах ще до війни.

Вона мені сниться щоночі, і все ж я не хочу нині вертатись до неї.

Чому?

Бо там – більшовизм.

Цивілізований світ не знає, що це значить, і може навіть не повірити нам. Та, слухаючи нас, мусить поставитися до того уважно. Ми прожили там чверть століття, а, говорячи тепер страшну правду про тамтешній світ, ми робимо це з повною свідомістю, що ставимо під загрозу смерті-терору і каторги всіх наших близьких і рідних, що ще залишилися там і що на них Сталін буде виміщати свою ненаситну злобу і кровожерну зненависть до нас, українців.

Одначе це не спиняє нас від бажання розповісти світові хоч частину тієї страшної правди, що жене нас по світах крізь нужду, холод і голод геть далі, як страшна примара, правди про «родіну», про країну сталінського соціалізму і про нашу українську трагедію в ній. Отже, візьміть Малу Радянську Енциклопедію видання 1940 року, розкрийте її на букву «у» і прочитайте в рубриці «УССР», що там написано.

Це документ. А написано там чорним по білому, хоч і дрібним друком, що Радянська Україна, за переписом 1927 року *(а є ще перепис 1929 року – ред.),* мала українського населення 32 мільйони, а в 1939 році, цебто по 12 роках… – 28 мільйонів.

Всього лише 28 мільйонів! Де ж ділися 4 мільйони людей проти 1927 року?

А де дівся приріст, що за 12 років мав бути щонайменше 6–7 мільйонів?

Разом це виносить яких понад десять мільйонів. Де ж вони ділися, ці 10 мільйонів українського населення? Що з ними сталося в країні «цвітучого соціалізму»?

Ось через це я не хочу вертатись під більшовизм.

Я пройшов увесь тернистий шлях зі своїм народом і був живим свідком, де поділися ті мільйони. Того не можна розповісти в короткій статті докладно, але я хочу хоч стисло про те розповісти.

Причому підкреслюю, що я робітник (пролетар), цебто представник «панівного» в СССР класу, іменем якого Сталін і його партія здійснюють т. зв. пролетарську диктатуру. Але я є сином українського пролетаря, а, крім того, мати моя селянського походження — дочка селянина Івана Кривуші з села Куземен на Полтавщині – ось це є нещастя цілого мого життя в «найдемократичнішому» СССР.

І саме через те я був не тільки свідком, де ділися 10 мільйонів українського населення, а й часткою тих мільйонів, що разом з нами була мордована і знищувана послідовно через усі роки більшовизму».

А закінчив Іван Багряний свою брошуру такими словами: «Я вернусь до своєї Вітчизни з мільйонами своїх братів і сестер, що перебувають тут, у Європі, і там, по сибірських концтаборах, тоді, коли тоталітарна кривава більшовицька система буде знесена так, як і гітлерівська. Коли НКВД піде вслід на ґестапо, коли червоний російський фашизм щезне так, як щез фашизм німецький. Коли нам, українському народові, буде повернене право на свободу і незалежність в ім'я Христової правди і справедливості».

Олексій КОНОВАЛ (США)
(мова автора збережена)

ВІД РЕДАКЦІЇ: шановний читачу! А чи не виникло в тебе запитання після прочитання цього матеріалу: чи повернуться в Україну мільйони нинішніх еміґрантів, які бачать, як нинішній режим винищує українство духовно, морально, соціально, фізично, політично?.. бо історичні паралелі вже занадто зблизились.

ДІЯ: ТЛУМАЧЧИНА

«ПРОСВІТА» Й ДУХОВЕНСТВО: ПОВЕРНЕННЯ ТРАДИЦІЇ

Представники Церков. Зліва направо: отець Василь Стадник – декан УАПЦ, отець Павло Дутчак – декан УГКЦ, отець Юрій Друляк з селища Обертин, отець Михаїл Кирик – представник УПЦ КП

(Поч. на 1 стор.)

Основними напрямками співпраці між Тлумацьким районним об'єднанням ВУТ «Просвіта» й деканатами традиційних українських християнських Церков Г. Дзьоба бачить, насамперед, у царині виховання молоді в патріотичному, релігійному дусі на принципах християнської моралі, а також виховання української родини в дусі християнства; відновлення діяльності «Просвіт» у кожному населеному пункті району, створення там просвітницького ядра з участю священиків українських Церков, представників місцевої влади, освіти, культури тощо; відродження і розвиток українських традицій, створення церковно-просвітянських хорів, гуртків, вокальних груп; відзначення державних та релігійних свят, історичних дат, створення музеїв історії міста, селища й сіл, випуск відповідних історичних матеріалів та інші різновиди діяльності, закладені в Концепції.

Меморандум про співпрацю між «Просвітою» і Церквами на Тлумаччині підписали: голова Тлумацького районного об'єднання ВУТ «Просвіта» Галина Дзьоба, Тлумацький декан УАПЦ митрофорний протоієрей Василь Стадник, парох УГКЦ м. Тлумача, митрофорний протоієрей, декан Тлумацький Павло Дутчак, митрофорний протоієрей, декан Обертинський о. Ярослав Біляїв, настоятель храму святого Архістритига Михаїла села Олеша о.-ієрей Михаїл Кирик, настоятель римокатолицької парафії в Обертині ксьондз Артур Зауха.

Підписаний документ схвально зустріли як очільники традиційних Церков району, так і парохи, які висловили впевненість у результатах святої і благородної праці, визначеними статтями Меморандуму, а головно – викликами сьогоднішнього часу.

Поділились своїми думками щодо нинішніх суспільно-політичних реалій і ролі «Просвіти» в них заступник голови райдержадміністрації Олександра Чаплінська, керуючий справами районної ради, заступник голови «Просвіти» Ігор Денькович, депутат районної ради, голова комісії з освіти, духовності й культури Андрій Білас.

Художні номери представили отець Михайло Возняк з родиною – дружиною Наталією (депутатом районної ради) і доньками Тетяною та Мар'яною; отець Іван Федорчук – просвітянин з села Петрова; просвітянин Петро Гарасимів із села Бортники; ансамбль молодих просвітян «Немеркнуче сяйво» (керівник – Ігор Танчак); просвітяни Народного дому м. Тлумача Алла Клюк, Віра Микитюк та Ярослав Сигидин.

Михайло БАТІГ,
просвітянин, кореспондент газети «Злагода»

8 грудня 1868 року у Львові відбувся перший загальний збір товариства «Просвіта». Своїм головою обрали Анатоля Вахнянина – у майбутньому відомого музиканта, диригента, письменника, професора. Цього року виповнилося 170 років від дня його народження.

Ініціатором заснування філії «Просвіти» в Івано-Франківську (Станиславові), яка почала діяти 21 березня 1877 року, був професор гімназії, мовознавець і культурно-освітній діяч Євген Желехівський. Відразу утворились осередки у навколишніх селах, містечках та містах. Уже 8 липня 1877 р. Станиславівська філія «Просвіти» підготувала і провела вечір, присвячений пам'яті Маркіяна Шашкевича. Своїм обов'язком і завданням просвітяни бачили працю над піднесенням національно-культурного й освітнього рівня найширших верств українців, зростання їхньої свідомості й національного мислення.

Після відновлення «Просвіти» 1989 року головою був обраний відомий письменник, публіцист Степан Пушик, який багато подбав про відновлення традицій «Просвіти». Сьогодні «Просвіту» очолює науковець, політичний діяч, професор Степан Волковецький, який започаткував випуск газети «Галицька Просвіта», проводить значну роботу зі створення осередків «Просвіти» в кожному селі, дбає, щоб у первинних осередках співпрацювали освітяни, священики, представники влади, медики, жителі села.

Відновлене Івано-Франківське міське товариство постало з ініціативи осередків ТУМу концерну «Родон» (голова осередку – Наталія Синиця), арматурного заводу (голова – Володимир Ференц), Івано-Франківського відділення Львівської залізниці (голова – Ольга Гаталевич) з подальшою широкою підтримкою осередків заводів, навчальних закладів, відділень зв'язку, лікарень. Згідно з рішенням обласного товариства, 11 жовтня 1992 р. було створене міське об'єднання «Просвіти». Головою обрали автора багатьох посібників, підручників, словників у галузі нафтогазової промисловості, відомого науковця, академіка Василя Бойка.

Відповідальними секретарями були Лідія Банахевич, Ольга Гаталевич, Василь Фащук, а з 1997 – інженер Наталія Синиця. Сьогодні «Просвіта» усіх рівнів робить вагомий внесок у велику і святу справу – розбудову незалежної демократичної цивілізованої української держави.

Творчий шлях Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта», його осередків супроводжується певними досягненнями та широкою повагою людей. Так, у передмові до книжечки «У вінок Кобзареві» «Золоті руки Наталії Турчин-Синиці» письменник Степан Пушик пише: «Та мені хочеться сьогодні звернути увагу на ще одну вишивальницю – Наталію Синицю, що народилася в селі Стецівці Снятинського району. Я вперше побачив і познайомився з нею на початку 1989 року. Пригадується, як 15 квітня 1989 р. я робив доповідь на установчій конференції товариства, на якій була й Наталія Синиця, а 11 квітня на «Позитроні» обирали делеґатів на конференцію. На тих зборах Наталя Синиця була обрана скарбником, а через два роки стала головою осередку. Незабутніми стали виїзди членів товариства на святкування 500-річчя козацтва, відвідання батьківщини Великого Кобзаря, участь у виборчих кампаніях, поїздки під стіни Верховної Ради на підтримку Народної Ради – демократичної опозиції. Під гаслом «У єдності – сила народу!» автобус із ТУМівцями не раз вирушав на акції у різних куточках України. Водночас пані Наталія знаходила час і для організації курсів, на яких навчала техніки вишивання. А ще – знайшла застосування вишивки у книговидавничій справі. Наталя Синиця запропонувала замість суперобкладинки – вишивану обгортку. Кетягами червоної калини, візерунками прикрашала просвітянка обгортки «Кобзарів» різних років видання, історію Кобзаревого життя й народу в ілюстраціях Валерія Шевчука, роман «Син волі» Василя Шевчука, книги Володимира Полєка, Володимира Качкана, Степана Пушика, розвідки Володимира Грабовецького, Михайла Фіґоля. І видання ці стали святковими, милували око відвідувачів на виставках у Києві. Найцінніше у творчості вишивальниці те, що вона не копіює чужі узори, а переосмислює їх, творить нові, спираючись на національні символи, пропаґує їх. У творчому доробку – «Шевченкіана», цикл «Україна – понад усе», «Наш край і святкові вітання»...

Наталя Синиця є ініціаторкою та учасницею багатьох справ у міському об'єднанні «Просвіти», зокрема, виставок мистецьких робіт, загальноміських конкурсів для учнів, студентів, робітничої молоді, всіх мешканців міста з питань знання мови, історії, культури, проведення святкових днів, зокрема, Дня Матері, Дня міста, Дня Незалежності...

НАША СПРАВА

ДОРОГУ ЗДОЛАЄ, ХТО ЙДЕ

ДО 143-ої РІЧНИЦІ «ПРОСВІТИ»

Засідання Правління міської «Просвіти»

Просвітянські справи творять сумлінні і творчі особистості – інженер Василь Романко, Марія Турчин, Анатолій Андрусяк, Володимир Сельський, Тетяна Фіґоль, Любомира Гаврилів, вчитель Ярина Заливаха, лікар, науковець Микола Кардащук, управлінець освіти Світлана Уварова, професор Станіслав Шумега, інженер Володимир Ференц, Мирослав Петрик, Надія і Орест Івасики та багато інших.

Скажімо, сім'я Івасиків – не тільки трудолюбиві просвітяни, а й люди творчі. Архітектор пан Орест є ще й автором гарної поетичної збірки «З руїни воскресне Україна», в якій веде розмову з читачем про любов до рідної землі, про роки дитинства, творчі досягнення старанних людей, сіє добрі зерна віри, надії і любові до України.

Членом Ради і Правління міського об'єднання ВУТ «Просвіта» є професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Володимир Сельський. Випускник Львівського університету, інженер-геолог, педагог, перший декан природничого факультету ПНУ, заступник директора Інституту природничих наук цього університету, нині – професор кафедри. Він є автором, співавтором більш як 80 наукових та навчально-методичних праць.

Лікар Тетяна Фіґоль багато літ працювала в обласній дитячій лікарні. Великою пошаною користувалася у колеґ та батьків дітей, яких лікувала. Це вроджена інтеліґентка. Дружина художника Михайла Фіґоля – дослідника давнього Галича – завідує музеєм, у якому зібрані неповторні картини митця, веде значну просвітянську роботу, є прекрасним екскурсоводом.

Так потрібну народознавчу роботу веде серед краян просвітянка Марія Турчин. Вона – учасниця багатьох всеукраїнських зібрань, найкваліфікованіша вишивальниця, зібрала колекцію вишивок Тлумачини, Коломийщини, Опілля, Бережанщини, Борщівщини та інших реґіонів. Працює над книжкою «Вишивка та предмети народного вжитку нашого краю».

Активна просвітянка, громадська діячка, небуденна письменниця, авторка більш як десяти збірок поезій – івано-франківчанка Любомира Гаврилів. Музику на слова Любомири Юстинівни писали й пишуть композитори Поділля та Івано-Франківщини Василь Дунець, Михайло Павлюк, Кузьма Смаль, Віталій Лазаренко. Але це не зле, бо всі ми – галичани.

Міське об'єднання важливе місце відводить зустрічам просвітян із творчими людьми сьогодення. І не тільки області, але й тим, що приїздять здалека. Небуденною була їхня зустріч із колишньою землячкою, нині громадянкою США, письменницею Дарією Рихтицькою, ознайомлення з її збіркою «Жага справжнього». Про творчість цієї письменниці з пошаною і любов'ю писали наші краянки Марта Гай та Галина Маштaлер. Остання, зокрема, зосереджує увагу на афоризмах письменниці. Ось окремі з них:

Як людина віддає своє життя за народ – то цей народ безсмертний;

Розумного – дурнем не зробиш; відважного – не залякаєш; чесного – не підкупиш;

Дублюєш долю, мій болю, – полюби і недолю мою;

Пізнай правду, а вона покаже нові шляхи тобі;

Свічка любови на вітрі ніколи не згасне;

Прозирати у майбутнє чи минуле – це відблиск духу Господа;

Єдиний близький і рідний нам шлях до істини і добра – це любов до свого гнізда...

У виданні історичного клубу «Холодний Яр» вийшла надзвичайно цікава книжка – «Гуцули у визвольній боротьбі» (спогади січового стрільця Михайла Горбового) за редакцією Романа Коваля. Зустріч просвітян з ентузіастом написання такої книги на основі спогадів нашого краянина з Косова Михайла Горбового відбулася у Народному домі. Зі щирою любов'ю автор розповів про тих людей, які надали хоч невеликі, але цінні для книги матеріали про той героїчний час 1914–1919 років у Галичині й не тільки.

Аналізуючи роботу міського осередку ВУТ «Просвіта», не можна не згадати активну просвітянку з 1989 р., славну нашу краянку з Коломийщини Ольгу Слоньовську, нині професора кафедри української літератури ПНУ. Вона часто виступає перед учителями-просвітянами з проблематики творчості Тараса Шевченка, зокрема, в новітньому баченні й прочитанні поеми «Катерина». Ерудицію Ольги Володимирівни відзначають просвітяни, хто прочитав її книгу «Слід невловимого Протея». На сьогоднішній день вона є автором 49 книг. А це вже загальноукраїнське визнання.

Старанна робота проводиться у просвітянських осередках. Так, з ініціативи членів осередку ВУТ «Просвіта» у ВПУ № 21 вперше в області викладання допризивної підготовки було переведене на українську. На території училища відкрили пам'ятник молодому Тарасові Шевченку. З цієї нагоди видатний український письменник Олесь Гончар написав нам лист:

«Вітаю Вас і весь колектив училища з визначною подією – відкриттям пам'ятника Тарасові.

Сподіваюсь, що образ генія України нагадуватиме кожному з вас, як треба жити на світі, з яким почуттям гідності й честі людина має звершувати свій життєвий шлях. Це зворушливо, що ви так шануєте Кобзаря. Але також не забувайте читати його тексти, вбирати в душу заповітне слово його поезій. Відкривайте його для себе, осягайте глибини Тарасових творів! Я певен: той, хто вміє любити, хто здатен дорожити духовністю нації – той буде щасливий...»

Наші просвітяни серед перших організували більше півтисячі учнів для участі у Святій Літургії у катедральному соборі. Тодішній настоятель собору о.-мітрат Микола Сімкайло вручив нам величний образ Матері Божої, який і сьогодні прикрашає і звеличує духовно викладачів, учнів, усіх працівників навчального закладу. З ініціативи осередку за підтримки дирекції у приміщенні навчального корпусу відкрито капличку.

Силами осередку більше десяти років видавався «Інформаційно-методичний бюлетень», в якому друкували свої статті з досвіду роботи більше 50 інженерно-педагогічних працівників.

Дієвим є й осередок «Просвіти» у ВПУ № 13. Упродовж багатьох років він об'єднав багато молоді, освітян (а це 85 членів «Просвіти»), які люблять свою націю, вболівають за її долю, своє коріння, своє майбутнє. Творити своє – це святий наш обов'язок.

Головною метою діяльності товариства є виховання молоді в національних традиціях, що дуже важливо сьогодні! Бо тільки свідомо вихований українець цінуватиме свою мову, культуру, розумітиме всі здобутки і помилки історії, не допустить наруги над святинями. Стрижнем, що збагачує людину, формує чесність, порядність, доброту та людяність є виховання духовності. Просвітяни та учні відвідали багато релігійних, історичних та культурних місць, пройшли маршрутами «Золотої підкови Львівщини» (Глиняни, Страдч, Унівський та Крехівський монастирі), Івано-Франківщини (Гошів, Манявський Скит), відвідали музеї-садиби Івана Франка до 150-ої річниці у Нагуєвичах, до 140-ої річниці В. Стефаника в Русові. В училищі систематично проводяться тижні української мови та літератури, конкурс імені П. Яцика, заходи до Дня писемності та Дня рідної мови.

Працюємо над проектом «Люби, шануй і знай свій рідний край», створили музей-кімнату етнографії, проводимо зустрічі з письменниками, представниками національно-патріотичних сил, співпрацюємо з Союзом українок, з музеєм Визвольних змагань, говорить голова осередку В. І. Шутка. А насамперед дбаємо про поповнення новими людьми, особливо – ініціативною молоддю, на яку покладаємо великі надії. І в цьому нам сприяє директор М. П. Данилюк. А девізом є: Стань за себе, за родину, за державу Україну.

Спілкуючись із просвітянами, бачимо, що з їхніх сердець іде якесь тепло, людська порядність, висока інтеліґентність, не набута у вищих школах, а вроджена з діда-прадіда. Кожного просвітянина в молодому чи статечному віці вічно манить рідний край, рідна мова, сумлінна праця для розвою української науки, українського мистецтва. Такі люди йдуть чесно і твердою ходою по своїй рідній землі.

Згадується одна прочитана леґенда. Якось заможний чоловік зустрів цигана й каже йому: «Мандруєш по світу і чимало всяких людей зустрічаєш. Візьми золоте яблуко і дай найкращій дитині та приведи цю дитину до мене, щоб я міг її побачити». Попрощався циган з родиною і цілий рік шукав у світах найкращу дитину, та не знайшов. Повернувся додому і дивиться на своє найменше циганча. Глянув раз, глянув другий раз і каже: «Ось та найкраща дитина, яку я рік шукав». – «А чому це найкраща дитина?» – питає пан. – «Бо то моя рідна дитина», – відповів циган. «Правда твоя, цигане, правда».

Найкраще у світі те, що своє, що рідне. Саме над усвідомленням цього кожним українцем і працюють просвітяни міста.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ,
член Правління ІФ МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ВІДКРИТТЯ

ПОВІРИЛИ В СЕБЕ

Під патронатом Івано-Франківської міської ради й Міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді пройшов десятий ювілейний фестиваль творчості дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Повір у себе».

Треба подякувати за надане приміщення Центру перепідготовки державних працівників. Саме тут розмістилась багата виставка робіт дітей.

З допомогою Центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Дивосвіт», «Карітас Івано-Франківськ УГКЦ», навчально-реабілітаційного центру СШ № 1 (школа для дітей з вадами інтелекту), навчально-реабілітаційного центру СШ № 2 (школа для дітей з порушенням опорно-рухового апарату), студії декоративно-прикладного мистецтва «Перлина», Центру дитячої та юнацької творчості, а також

Вокальний ансамбль Центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Дивосвіт»

шкіл і гімназій міста діти навчились вишивати, малювати, робити аплікації і вироби декоративно-прикладного мистецтва.

На виставці були представлені двісті робіт, і кожна з них викликала захоплення у глядача. А учасники фестивалю демонстрували свою майстерність у співі, танцях, грі на музичних інструментах, декламації поетичних творів (і своїх власних). Завдяки спонсорам діти одержали подарунки і гарячі оплески глядачів (а зал, скажу, був переповнений людом). Треба було бачити ці щасливі очі дітей, які повірили в себе і роблять своє життя щасливим і цікавим.

Любов ЗОРІНА

ПОСТАТІ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОРОК ГАЛИЧИНИ

У РІК МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА – ЗАМІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ УРОЧИСТИХ АКАДЕМІЙ, ЙОГО ТВОРЧІСТЬ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ ВІДСИЛАЮТЬ У ЗАБУТТЯ! ЧИ МАЄМО ПРАВО ТАКЕ СТЕРПІТИ? НІ! І ЩЕ РАЗ НІ!

У дні 200-річчя ювілею народження класика української літератури Маркіяна Шашкевича, який ушановуємо нині, мусимо не тільки згадати його величний внесок у розвиток національної освіти й культури, але й висловити протест найбільшому ворогові всього українства – Табачнику, який насмілився вилучити зі шкільної програми твори Будителя Галичини, який запалив смолоскип національної освіти в час тотального національного мороку в Галичині й відкрив для галичан Тараса Шевченка та вирятував українську Абетку від Абецадла.

В Українській державі, за мову якої боровся і виборов її в чужій австрійсько-польській імперії великий наш галицький Пророк Маркіян Шашкевич, ювілейні урочистості й твори автора першого українського сонета і першої української читанки опинилися поза шкільною програмою! Це вимагає тотального спротиву громадськості та пояснень влади. Водночас, педагоги цей сумний парадокс обговорюють лише між собою, не підносячи його до рівня громадської та державної дискусії.

Відомий львівський літератор Роман Лубківський підтвердив той ганебний факт, що твори Маркіяна Шашкевича перестали вивчати у курсі загальної середньої освіти в Україні. Адже Маркіян Шашкевич – це наш галицький Шевченко! Все це справа рук Дмітрія Табачніка, який нещодавно написав і видав великим накладом цілу купу пасквільних «сочінєній», спрямованих проти української культури та всього українства. Не смієм з цим погодитися! Ненависникові української культури й освіти не місце в кріслі міністра освіти!

Всією Прикарпатською громадою маємо повстати проти такого відкритого блюзнірства Президента України, який призначив керівником національної освіти найлютішого її ворога й противника!

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ (6 листопада 1811, Підлисся – 7 червня 1843, Новосілки) – український письменник, зачинатель нової української літератури в Галичині, священик УГКЦ, культурно-громадський діяч, речник відродження західноукраїнських земель. Створив і очолював «Руську трійцю», ініціатор видання альманаху «Русалка Дністровая» (1837).

1836 р. Шашкевич опублікував брошуру **«Азбука і Abecadlo»**, спрямовану проти спроб заведення в українській мові латинської абетки, арґументовано довівши абсурдність такої ініціативи. Переклав частину «Слова о полку Ігоревім» та Святого Письма (Євангеліє від Матея і Йоана) на народну мову (1842). Вже після смерті М. Шашкевича Я. Головацький видав «Читанку» Шашкевича для малих дітей (1850), створену справді з великою любов'ю до дітей рідної Матері України.

Окрім інтимно-ліричних поезій («До милої», «Туга за минулим», «Думка»), Шашкевич писав переважно вірші патріотичного характеру («Руська мова», «Дайте руки», «Слово до чтителей руського язика», «Побратим», «Лиха доля» та інші), також на історичні теми («Хмельницького обступлення Львова»), «О Наливайку», «Болеслав Кривоустий»). Поетичну спадщину Шашкевича високо оцінили І. Франко та пізніші дослідники.

Значення вшанування Шашкевича та вивчення його спадщини зростає як украй необхідна реакція на русифікацію України. Бо Маркіян Шашкевич виграв війну з польсько-австрійською імперією, виграє і з неукраїнською владою України.

Значення Маркіяна Шашкевича надзвичайно високо оцінив Богдан Лепкий. Пройнятий великим пієтетом до отця Маркіяна, успадкованим від батька й дідуся, він не тільки все своє життя організовував урочисті відзначення ювілейних дат М. Шашкевича, більшість життя проживаючи на чужині, але й написав до 100-ліття від народження Будителя Галичини в ювілейному 1911 р. та опублікував власним коштом у 1912 р. його життєпис «Маркіян Шашкевич» та збірку чудових поезій у пошану Маркіяна Шашкевича. На нашу думку, – це найкращий з усіх життєписів о. Маркіяна, бо написаний з великою любов'ю і шаною до нього, з відчуттям геніальності Шашкевича і справді апостольського духу. Написаний легкою, хоч і вишукано-академічною мовою, цей твір нашого патрона наближає нас до того Апостола правди і науки, що засвітив смолоскип освіти в часи безпросвітнього мороку в Галичині, яка була тоді під подвійним (австро-угорським та ще важчим – польським) гнітом!

Нам ще довго треба відкривати для себе всю велич і геніальність о. Маркіяна Шашкевича. Допоможе нам у цьому Богдан Лепкий, який проніс любов і шану до нього з раннього дитинства до самої смерті, що перейшла, як і в Маркіяна Шашкевича, – у безсмертя. Його книжка «Маркіян Шашкевич» підготовлена до перевидання. Вона вийде у світ Божий ще цього ювілейного року.

Уляна СКАЛЬСЬКА

ЯК ПАРОСТЬ ВИНОГРАДНОЇ ЛОЗИ…

НЕПРАВИЛЬНО – ПРАВИЛЬНО

(Продовження. Поч. у № 39–41, 47)

НАЙТИПОВІШІ ТА НАЙЧАСТІШІ ПОМИЛКИ

Неправильно висказуватися, висказатися, висказування
(від рос. высказываться, высказывания)
Правильно висловлюватися, висловитися, висловлювання
Наш представник **висловився** за продовження переговорів.
Такі висловлювання сприяють розвиткові добрих стосунків.

Неправильно вичеркнути
(від рос. вычеркнуть)
Правильно викреслити
Прошу з преамбули **викреслити** перший абзац.

Неправильно вияснити
(від рос. выяснить)
Правильно з'ясувати
З'ясовано, що до комітету надійшло два альтернативних законопроекти.
З'ясувалося, що…
Як вдалося **з'ясувати** пізніше…

Неправильно да
Правильно так
Так, я наполягаю на голосуванні!

Неправильно даже
Правильно навіть
Ця пропозиція була підтримана **навіть** лівими.

Неправильно дальше, і так дальше
Правильно далі, і так **далі**
Читайте **далі!**
Пройдіть, будь ласка, **далі!**
І так **далі,** і так **далі!**

Неправильно не дивлячись на…
(від рос. несмотря на…)
Правильно незважаючи на…
Голова провів засідання, **незважаючи на** відсутність кворуму.

Неправильно додержуватися
(від рос. придерживаться)
Правильно дотримуватися
Слід **дотримуватися** порядку *(тиші, логіки).*
Дотримуйтесь регламенту, будь ласка!

Неправильно добавити, добавочно, добавочний
(від рос. добавить)
Правильно додати, додатково, додатковий
Варто **додати** ще й таке…
Вже після обговорення і голосування надійшли **додаткові** матеріали.

Неправильно доказувати, доказати
(від рос. доказывать)
Правильно доводити, довести
Цього не варто навіть **доводити.**
Що ви хочете цим **довести?**
Було **доведено,** що це не може бути **доведено.**

Неправильно допускати, що… допущення
(від рос. допускать, что…)
Правильно припускати, що… **припущення**
Припустімо, ви маєте рацію.
Не варто ухвалювати рішення на основі **припущень.**

Неправильно досрочно
Правильно достроково
Опозиція прагне **дострокових** виборів.

Неправильно достоїнство, з достоїнством
Правильно гідність, з гідністю
Поразки треба сприймати **з гідністю.**

(Далі буде)

ЖИТТЯ, ЯК ВОНО Є

У далекі краї подалися

У Тернополі та Кременці відбулися науково-практичні семінари «Заробітчани Галичини й Волині – їхнґ минуле й сьогодні. Що змінилось?», який організувала Українська Всесвітня Координаційна Рада. Реґіон був обраний не випадково, адже саме Тернопільська область є лідером за кількістю заробітчан, що виїжджають за кордон.

У обговоренні цієї актуальної проблеми взяли участь представники влади, науковці, які вивчають цю проблему: Степан Качараба (доктор історичних наук, професор), Микола Бармак (професор Тернопільського національного університету) та інші, активісти «Меморіалу», «Просвіти», Ліґи українських жінок, «Молодіжного націоналістичного конґресу» та самі заробітчани.

Був вироблений спільний план дій щодо вирішення та подолання наслідків масового виїзду українців за кордон.

Голова УВКР Михайло Ратушний заявив, що такі семінари будуть проводитись і в інших реґіонах України, де проблема масового відтоку трудових ресурсів і заробітчан стоїть особливо гостро.

ВИСТАВКИ

«Коли мовчать гармати»

Івано-Франківський краєзнавчий музей запрошує відвідати виставку «Коли мовчать гармати», присвячену 20-ій річниці Збройних сил України. Вона знайомить громадськість із творчістю військовослужбовців 114 бриґади тактичної авіації та членів їхніх сімей.

6 грудня Збройним силам України виповнилося 20 років. Весь цей час у Івано-Франківську дислокується 114 Івано-Франківська Таллінська ордена Червоного Прапора бриґада тактичної авіації. Її військовослужбовці виконують бойове завдання з охорони та оборони повітряних кордонів нашої батьківщини. Поруч із виконанням своїх службових обов'язків воїни-авіатори знаходять час і для творчості.

На виставці представлені м'які іграшки, вишиванки, живопис, графіка, вироби з бісеру, кераміка – все це зроблене руками людей, що носять погони та членами їхніх сімей. Кожна робота виконана майстерно і з любов'ю. Наймолодшому учасникові виставки – 10 років, найстаршому – 40. Оскільки у військовій частині служать представники різних реґіонів України, виставка є своєрідним творчим портретом всієї Української держави.

Н. К.

НАВІЯНЕ

ЗОЛОТА ПЕРЕМОГА

Це було недавно, це було давно…

А було це п'ятдесят років тому. Наче вчора, наче за прозорою стіною, через яку невиразно проглядають контури давно минулих подій. І одна з них яскраво сяє незгасною зіркою долі. І такою буде ще довго.

1961 рік. Це був, точніше була, золота осінь для київського «Динамо», яке вперше в історії футболу, тоді радянського футболу, стало чемпіоном СРСР! Та команда перетворилася в леґенду для уболівальників України, футболісти набрали рис міфічних героїв.

Мені в той рік було дванадцять років. Зараз уже майже неможливо пригадати, що знав я тоді про чемпіонство киян. Село Серафинці тоді було село без електрики, а точніше, без телевізора, бо перший телевізор у нас з'явився аж у 1964 році. Їх було в Серафинцях три: в конторі колгоспу, в школі і в Качуріна (парторг колгоспу). Туди й ходили уболівальники дивитися трансляції футбольних матчів.

А в 1961 році були радіоточки і по них ми слухали репортажі. Ще досі чую голоси спортивних коментаторів: Синєвського, Озєрова, Коте Махарадзе. А футбол полюбив з дитинства. Грав у себе на подвір'ї із майже ровесниками: Васильком Велигорським, Леськом Матійчиком, Славком Матійчиком. Пасли корови і грали на пасовищі. М'ячем служив чийсь кашкет, набитий сіном.

В обідню перерву грали на толоці. Бігали на леваду. Грали. Гора – на Центр. Підгора – на Леваду.

Про сільську команду розповім в окремому есе.

А десь там далеко був великий футбол, де грали «Динамо» (Київ), «Динамо» (Москва), «Спартак» (Москва), «Торпедо» (Москва) і московський «Локомотив», а ще – ЦСКА. Чи забули справжні уболівальники тбіліське «Динамо» чи «Арарат» з Єревана? А бакинське «Нефчі», «Ністру» з Кишенева чи узбецький «Пахтакор», мінське «Динамо»? А «Жальґіріс» («Зелений ліс») з Вільнюса чи «Кайрат» («Табунщик») з Алма-Ати?

В Україні були ще команди, які виступали у вищій союзній лізі: «Шахтар», «Металіст», «Дніпро». І грали добре. Але в 50–60-их роках минулого століття всі сподівання більшості вболівальників були на боці киян. І вони виправдали надії любителів футболу на перше «золото» за всю історію клубу. Я, малий хлопець, прислухався, що говорять старші уболівальники в Серафинцях. А це були розмови про київське «Динамо», про їхні перемоги та поразки. З їхніх уст я вперше почув імена гравців «Динамо»: Лобановського, Базилевича, Туряпчика, Трояновського, Щеголькова, Макарова, Войнова, Єрохіна. І, звичайно, Біби. Коли я побачив його цього року в Богородчанах у складі ветеранів київського «Динамо», то не повірив, що ось він – леґенда нашого українського футболу – живий і справжній. А Йожеф Сабо з його гарматними ударами? Хтось це забуде?

Вже згодом я читав про перше здобуття золотих медалей киянами, бачив якісь фраґменти їхньої гри тієї «золотої» осені. Пам'ятаю кадри, в яких 60 тисяч газетних факелів у руках уболівальників освічують святкові ряди стадіону в Києві.

Але треба сказати про головне. Це була не просто футбольна звитяга «Динамо». Це було не просто скинення московських клубів, знищення їхньої монополії на чемпіонство. Це була і політична перемога над окупантом. В усякому разі, так це розуміли мільйони українських уболівальників-патріотів. Кожну гру киян проти москвичів розглядали, окрім всього, ще й як політичний двобій різних країн: Росії і України. Ще й досі відчувається їхній відгомін щойно будь-який російський клуб грає із українським. Як от гра «Шахтаря» і «Зеніта».

…Горять яскраво факели з газет у темряві осінньої ночі далекого шістдесят першого. Дають надії на досвітні вогні на спадку чужоземної ночі. І їх запалила чудова гра київського «Динамо». Ось як багато може означати футбол.

Василь БАБІЙ, *член НСПУ*